

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 2

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
соціалізація та соціальна адаптація особистості”,
м. Київ, МАУП, 14 травня 2010 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Туриніна О. Л., канд. психол. наук, проф. — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім О-72 “Персонал”, 2010 —

Вип. 2 : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: соціалізація та соціальна адаптація особистості”, м. Київ, МАУП, 14 трав. 2010 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), О. Л. Туриніна (відп. ред.). — 2011. — 208 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: соціалізація та соціальна адаптація особистості”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
- © ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011

Н. П. Христинченко

Вища освіта в Україні: специфіка,
проблеми та шляхи адаптації
до Болонського процесу 100

О. М. Міхатуліна

Інноваційні форми навчання в системі
вищої юридичної освіти 104

О. Л. Пелих

Розвиток сучасної української освіти
та проблеми соціалізації молоді 109

В. В. Губар

Проблеми нормативно-правового
забезпечення дистанційного
навчання у ВНЗ 113

Я. Ф. Медвідь, О. М. Поповичук

Роль освіти в соціалізації
студента-юриста 117

М. М. Кудря

Національна ідентичність
та складові її формування 121

З. І. Рогач

Соціальна адаптація безпритульних
дітей у сучасному українському
соціумі 126

Д. О. Медведовська

Стисла характеристика змін
у змісті навчання у Великій Британії
у 80-х роках ХХ ст. 131

О. В. Соболевська

Роль самоосвіти в самоідентифікації
особистості 134

В. В. Зарва

Національна освіта як запорука міцного
та стабільного політичного
майбутнього країни 140

Р. І. Литовченко

Активність студентів — основа
ефективності навчальних занять 143

О. В. Котеньова

Юридична освіта в умовах сьогодення ... 147

О. Г. Башук

Засади освітньо-виховного процесу
за діалогом Платона “Закони” 150

І. М. Николин

Бар’єри міжособистісного
спілкування в процесі
професійного становлення
студентської молоді 156

І. О. Сєдаков

Інновації в сучасному освітянському
просторі: ДІМА-технологія 161

Ю. В. Єсаулов, М. Ф. Медвідь

Роль еко-правової освіти в соціалізації
студента-правника 167

В. В. Федорова

Проблематика корпоративної
етики сучасного українського
підприємства 170

В. О. Заяць

Маркетинг кадрів як проблема кадрового
забезпечення організації 173

Н. О. Гринчишин

Проблеми якості середньої загальної
освіти 177

А. В. Безсмертний

Актуальні проблеми модернізації
та ефективності педагогічної освіти 180

Ф. М. Медвідь, Я. П. Пом’ян

Інноваційний розвиток освіти України:
сучасний стан і перспективи 183

А. О. Серпінський

Політична соціалізація молоді як фактор
впливу на легітимність влади 189

О. Є. Маньковська

Освіта України ХХІ ст.:
інтеграційні процеси 193

О. В. Бастун, Р. І. Буга

Політична соціалізація молоді в умовах
розбудови стратегії національної
безпеки України 196

І. Ю. Кулаковська

Політична соціалізація молоді в Україні:
проблеми і перспективи 200

М. О. Сурженко

Вплив освіти на політичну соціалізацію
і політичну культуру особистості 205

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 2, 2011, 113–116

Протягом останніх років в Україні на ринку освітніх послуг все частіше пропонуються різноманітні види інтерактивного навчання. Це зумовлено передусім зростанням інтернетизації України (показник, що з'явився у статистичних звітах наприкінці 90-х років і демонструє все більш активне зростання, зокрема, з 7 % у 2000 р. до, приблизно, 35 % у 2009 р.), тобто збільшення можливості доступу до Інтернет не лише у великих містах, а й на периферії. Не менш важливим фактором зростання попиту на дистанційне навчання є сама його специфіка — мобільність, демократичність, доступність у часі та просторі, нарешті, його загальна співзвучність нинішньому темпу та способу життя, складу мислення та способу сприйняття інформації сучасними споживачами освітніх послуг.

У Національній доктрині розвитку освіти констатується: “Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві”.

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні читаємо: “Дистанційна освіта — це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та

екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання...”. Проте, в Україні відсутня нормативно-правова база, яка б регламентувала і забезпечувала діяльність навчальних закладів у напрямі впровадження дистанційної освіти як рівноцінної форми навчання з очною, заочною та екстернатом.

У процесі накопичення досвіду організації дистанційного навчання освітніми закладами в Україні вже сформувались певні закономірності, достатньо чітко визначились відмінності від інших форм навчання у методичному забезпеченні, реалізації навчальних планів, структуризації навчального матеріалу, виборі видів навчальних занять та способів спілкування викладача зі студентами, що безпосередньо пов'язано із вибором програмного забезпечення навчання, започатковано наукову роботу щодо визначення термінології дистанційної освіти (ДО) тощо. Ці питання висвітлювались у багатьох публікаціях, зокрема, авторами — практиками дистанційного навчання О. І. Воловік, І. І. Журавльовою, а також вітчизняними авторами — О. М. Птахіна, В. М. Черінко, зарубіжними — А. М. Галимовим, М. Ф. Лапенко, І. А. Сабаєвим та ін.

На нашу думку, слід зазначити, що стрімкий розвиток дистанційного навчання та вочевидь зростаючий попит

на нього диктує необхідність доопрацювання існуючої нормативно-правової бази. Актуальність цього питання зумовлена необхідністю розробки відповідної системи стандартів та регламентації упровадження інтерактивного та дистанційного навчання у систему вищої освіти в Україні. Адже напрацьований навчальними закладами досвід потребує не лише систематизації, а й певного законодавчого закріплення, тим більше, що підстави для цього були закладені на державному рівні майже одночасно з появою ДО в Україні.

Окреслимо можливі напрями співпраці всіх учасників освітнього середовища, які зацікавлені у розвитку всіх форм інтерактивного навчання у ВНЗ та його адаптації як до вимог вітчизняного правового поля, так і до діючих міжнародних норм.

Передусім визначимо шляхи можливої стандартизації та регламентації тих складових, що обов'язково мають місце при впровадженні дистанційного навчання вищими навчальними закладами.

Упровадження дистанційного навчання безпосередньо регламентовано на сьогодні на державному рівні наступними документами:

- Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено МОН України 20 грудня 2000 р.).
- Закон України “Про Національну програму інформатизації” (зі змінами, внесеними згідно із законом № 2684-III (2684–14) від 3 вересня 2001 р., ВВР, 2002 р., № 1, ст. 3).
- Положення про дистанційне навчання, яке затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 21 січня 2004 р. № 40.
- Програма “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006–2010 рр., затвердженої постановою Кабінету

Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1153.

- Положення про координаційну раду з розвитку ДН. (Наказ МОН України про створення координаційної ради з питань розвитку ДН від 26 квітня 2004 р. № 335).
- Наказ МОН “Про затвердження Правил використання комп'ютерних програм у навчальних закладах” від 12 грудня 2004 р. № 903.

Концепцією розвитку дистанційна освіта в Україні була визначена як одне з першочергових завдань створення Системи дистанційної освіти (СДО), яка стане частиною освітньої системи України та буде інтегруватись в Європейський та світовий освітній простір “...як рівноцінної форми навчання з видачею державних документів, а також дистанційного навчання за окремими курсами чи блоками курсів — з видачею свідоцтв (сертифікатів) відповідних навчальних закладів системи дистанційної освіти”. Ці базові положення, що закладені у Концепції, знайшли логічне доповнення у наказі МОН України “Про затвердження Положення про ДО”, де було визначено, зокрема, функції СДО, до яких належать, у тому числі, “...об'єднання зусиль навчальних закладів регіону для забезпечення розвитку дистанційного навчання за всіма напрямками, у тому числі, та освітніми рівнями” та “...апробацію та впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес за базовими напрямками підготовки”. Також варто, на нашу думку, згадати про визначені Положенням стандарти у дистанційному навчанні, зокрема те, що дистанційна форма навчання базується на державних стандартах вищої, професійно-технічної та загальної середньої освіти і технологіях дистанційного навчання.

Усі наведені вище положення були і залишаються важливими для виник-

нення, формування і розвитку ДН у навчальних закладах нашої країни, вони є впливовими факторами трансформації навчального середовища, його модернізації.

Але на сьогодні очевидна нагальна необхідність оновлення та доопрацювання існуючої бази, адже є доволі багато питань, які важко регламентувати лише на рівні конкретного навчального закладу.

Щоб відповісти на питання, чому подальший розвиток нормативної бази ДО, та навіть його відповідність Закону про вищу освіту в Україні, все ж таки досі лишаються багато в чому справою самих ВНЗ, спробуємо спочатку з'ясувати, чи немає у самих згаданих вище державних нормативних документах “підводних каменів”, які створюють певні труднощі всім учасникам навчального процесу.

Слід звернути увагу, на наш погляд, на п. 6 Концепції, де визначені конкретні етапи впровадження СДО, і перераховані конкретні складові, що в більшості не були втілені через об'єктивні причини. Згадаємо лише ті, які взагалі не отримали розвитку на державному рівні:

- розробка стандартів ДО (втілено частково на рівні НЗ);
- розробка засад фінансування СДО (не втілено);
- створення матеріально-технічної бази регіональних і локальних центрів ДО (мають місце спроби створення окремими НЗ);
- розробка і впровадження системи пільг щодо використання комп'ютерних мереж і телекомунікаційної інфраструктури для складових СДО (юридичних і фізичних осіб — не втілено);
- упровадження системи ліцензування, атестації та акредитації закладів ДО (не втілено).

Об'єктивні причини, через які ці вагомі положення не були реалізовані, — це, на нашу думку, їх не повна відповід-

ність існуючій законодавчій базі (у тому числі, сформованій уже після прийняття Концепції), що регламентує надання освітніх послуг, передусім у сфері вищої освіти. У цьому контексті особливо слід звернути увагу на останній пункт зазначеного переліку, адже він безпосередньо пов'язаний із умовами, в які поставлені студенти ВНЗ, що здобувають дистанційну освіту. На сьогодні загальноприйнятим є таке твердження: якщо метою навчання є отримання диплома державного зразка, очна здача сесії є обов'язковою. Якщо ж йдеться про отримання корпоративного сертифіката — очна здача не потрібна. Проте жодних нормативних підстав для цього (крім локальних положень ВНЗ), наскільки нам відомо, немає. Але правова невизначеність, яка викликана відсутністю системи атестації і акредитації закладів ДО, і, водночас, відсутністю чіткого місця дистанційного навчання у системі ліцензування ВНЗ, очевидно, потребує прийняття певних рішень щодо змін законодавчого поля у цьому напрямі. Можливо, потрібно просто відповісти на питання: “Чи потрібна така акредитація?” На цьому шляху першочерговим є узагальнення та уніфікація того величезного досвіду українських ВНЗ, що був накопичений за останні роки в галузі впровадження та розвитку ДН.

Якщо спробувати, наприклад, узагальнити складові забезпечення навчального середовища, матимемо такий перелік:

- методичне забезпечення — методики, рекомендації з технології дистанційного навчання з урахуванням дидактичних і психологічних аспектів;
- програмне забезпечення — мережні системні програми, комп'ютерні навчальні програми, інструментальні середовища для створення навчальних програм;
- технічне забезпечення — персональні ЕОМ для організації

сервера, персональні і мережні комп'ютери;

- інформаційне забезпечення — конспекти лекцій, підручники та інші методичні матеріали на паперових і магнітних носіях, довідники, бази даних з методичних матеріалів;
- організаційне забезпечення — нормативні документи держави та організацій, визначальні структури організацій, що ведуть дистанційне навчання, міжнародні зв'язки.

Цей перелік, звісно, не є вичерпним чи остаточним, але в цілому він відображає підходи різних ВНЗ, що зафіксовані в їх положеннях про ДО. Аналогічне узагальнення конкретного досвіду функціонування СДО може дати можливість внесення пропозицій щодо змін у законодавчому полі.

Література

1. *Дистанційний курс*: Навч. посіб. 3-тє вид. // За ред. В. М. Кухаренка. — Харків: НТУ "ХПІ", "Торсінг", 2002. — 320 с.
2. *Дистанційний навчальний процес*: Навч. посіб. // За ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. — К.: Міленіум, 2005.
3. *Журавлева И. И.* Модель организации дистанционного обучения: опыт и перспективы // Образовательные технологии и общество. — 2005. — Июль.
4. *Сабаев И. А.* Проблемы создания дистанционного обучения (ДО) и смешанного обучения (СО) // Образовательные технологии и общество. — 2009. — Окт.
5. *Птахіна О. М.* Модель взаємодії учасників педагогічного процесу в системі дистанційного навчання // Вісн. Луганськ. нац. ун-ту — 2010. — № 12(199).
6. *Черінько В. М.* Спосіб навчання у системі дистанційної освіти // Електронна збірка наук. праць Київ. держ. академії водного транспорту.